

Asia: VN/3799/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksessä ehdotetaan, että jos kolmannen maan kansalainen opiskelija turvautuisi Suomessa oleskelunsa aikana toimeentulotukeen, hänen oleskelulupansa lähtökohtaisesti peruutettaisiin tai hänelle ei myönnettäisi uutta oleskelulupaa.

Turun ammattikorkeakoulu pitää esityksen tavoitetta varmistaa kansainvälisten opiskelijoiden riittävä toimeentulo sinänsä perusteltuna. Esityksen taustalla oleva ongelma ei kuitenkaan näyttäydy Turun ammattikorkeakoulun toiminnassa merkittävänä. Muutoksen vaikutukset yksittäisiin opiskelijoihin voivat kuitenkin olla suhteettomat. Esityksessä ehdotetut toimenpiteet voivat muodostua kohtuuttomiksi, jos opiskelijan taloudelliset ongelmat ovat tilapäisiä ja johtuvat sairaudesta tai muusta äkillisestä elämäntilanteesta. Toimeentulotuen lyhytaikainen käyttö ei saisi automaattisesti johtaa oleskeluluvan peruuttamiseen tai kielteiseen harkintaan.

Vaikutusarvion mukaan esityksen välillisenä seurauksena saattaa olla, että toimeentulotukea jätetään hakematta, vaikka sille olisi erityinen tarve, kuten lapsen sairauden hoidosta aiheutuneet yllättävät kulut. Jos toimeentulotukea jätetään säännöksen vuoksi hakematta ja lapsen sairauden hoito vaarantuu, vaikutukset lapsen oikeuksien toteutumiseen ovat hyvin kielteiset. Vaikutusarviossa tuodaankin esiin, että oleskeluluvan kokonaisharkinnassa tulee ottaa huomioon toimeentulotuen taustalla oleva moninaiset ja vaihtelevat syyt ja kohteet.

Lakiehdotuksen 12 §:n säännöskohtaisen perustelun mukaan ennen päätöksentekoa on selvitettävä, millä perusteella tuki on myönnetty. Jos toimeentulotukea olisi myönnetty esimerkiksi lapsen sairauden hoitamisesta syntyneiden yllättävien kulujen seurauksena tai muun lapsen erityisen

tarpeen takia, se ei lähtökohtaisesti vaikuttaisi opiskelijan oleskelulupaan. Turun ammattikorkeakoulu katsoo, että lakiehdotuksen sanamuoto ”on peruutettava tai jätettävä uusimatta” on ehdoton ja ristiriidassa edellä mainitun 12 §:n säännöskohtaisen perustelun kanssa.

Automaattinen jälkivalvonta edellyttää tarkennusta erityisesti sen suhteen, miten tilapäisiä ja poikkeuksellisia tilanteita arvioidaan. Korostamme suhteellisuusperiaatteen ja tapauskohtaisen harkinnan merkitystä sairauden tai muun äkillisen elämäntilanteen vuoksi.

Pidämme tärkeänä, että mahdollisista muutoksista tiedottaminen on viranomaisten vastuulla eikä jää oppilaitosten tehtäväksi. Lakimuutos on luonteeltaan viranomaissääntelyä, joten sen toimeenpanon tulee olla keskitettyä, jotta opiskelijat saavat yhdenmukaista ja oikea-aikaista tietoa.

Esitämme, että mikäli sääntelyä muutetaan, muutos tulee kirjata selkeästi oleskelulupien ehtoihin ja lupapäätösten yhteyteen, jotta opiskelijoille ei synny epäselvyyttä vaatimuksista tai niiden muutoksista.

Pidämme tärkeänä, että mahdollinen muutos koskisi vain uusia opiskelijoita. Jo opintonsa aloittaneisiin ei tule jälkikäteen soveltaa uusia, aiemmasta poikkeavia toimeentuloedellytyksiä, sillä se heikentäisi oikeusvarmuutta ja opiskelijoiden luottamusta viranomaispäätöksiin.

Lopuksi haluamme painottaa, että kolmansista maista muuttavien opiskelijoiden toimeentulon edellytykset tulisi varmistaa nykyistä luotettavammin. Opiskelijan oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että opiskelija kykenee esittämään hänellä olevan käytössään ja hallussaan vuoden oleskelua varten vähintään 9 600 euroa. Varojen käytettävyyttä kyetään nykyisellä menettelyllä todentamaan vain tarkasteluhetkellä eikä näin saada varmuutta siitä, että varat olisivat vuoden ajan tosiasiallisesti opiskelijan käytössä. Turun ammattikorkeakoulu kannattaa esimerkiksi Saksassa käytössä olevan sulkutilimallin käyttöönoton tarkempaa selvittämistä. Sulkutilimallissa opiskelija ei voisi talletuksen jälkeen siirtää varojaan tililtä pois, vaan hänen käyttöönsä vapautettaisiin kuukausittain ennalta sovittu summa.

Kantola Ismo
Turun AMK